

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Andra kammaren. Nr 10.

Lördagen den 24 februari.

Kl. 2 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

På förslag af herr vice talmannen, som sade sig hafva om tiden för valen samrådt med Första kammarens talman, beslöt kammaren att lördagen den 2 nästkommande mars företaga val af tjugufyra valmän för utseende af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, äfvensom af sex suppleanter för dessa valmän.

§ 2.

Föredrogs herr *Sjöbergs* i Sköfde vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till hans excellens herr statsministern få framställa spørsmål; och blef berörda anhållan af kammaren bifallen.

§ 3.

Efter härpå skedd föredragning af lagutskottets memorial, nr 19, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande nr 13 i anledning af väckta motioner om ändring i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 4.

Vidare föredrogs lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning af väckta motioner om åvägabringande af utredning i syfte att åstadkomma förenkling i sammansättningen af inskrifningsnämnd; och yttrade därvid

Angående förenkling i sammansättningen af inskrifningsnämnd.

*Angående
förenklning i
sammansätt-
ningen af
inskrifnings-
nämnd.*

(Forts.)

Herr Molin i Dombäcksmark: Jag har, herr vice talman, intet annat yrkande än bifall till utskottets förslag. Men jag har begärt ordet för att, som jag hoppas, i någon större mån än utskottet stryka under nödvändigheten af att det från inskrifningsförordningen utrensas åtskilliga byråkratiska och mot häfdvunna parlamentariska begrepp stridande bestämmelser. Jag för- anledes till detta, då jag själf haft det tvifvelaktiga nöjet att såsom civil ledamot deltaga i en sådan där tillställning.

Inskrifningsförordningens 20 § stadgar, att vid nämndens sammanträden ärendena, »därest icke annorlunda af nämnden beslutas», skola företagas i följande ordning: Först läkarebesiktning, sedan inskrifning, därefter öfverföring från första uppådet till det andra o. s. v. Af denna paragraf skulle således framgå, att inskrifningsnämnden själf hade i sin hand att så praktiskt och lämpligt som möjligt bestämma om sin arbetsordning. Men hvad § 20 synes tillåta, upphäfvu §§ 23 och 24, i hvilka skarpa gränser utstakas mellan läkareundersökningen å ena sidan och den så kallade »själfva» inskrifningen å andra sidan. § 24 säger, att de värnpliktige vid »själfva» inskrifningen skola ordnas församlings- eller rotevis samt uppropas med biträde af krono- eller polisbetjäning. Vid uppropet, heter det, anmäla läkaren och rullföringsområdesbefälhafvaren, hvad vid besiktningen rörande hvar och en af de uppropade förekommit, »hvarefter nämnden fattar sitt beslut». Vidare stadga gällande författningar, att de civila ledamöterna icke äro skyldiga närvara vid läkarebesiktningen men väl få närvara utan att dock därvid ha någon som helst rättighet att yttra sig.

Af samma paragraf synes mig också framgå, att nämndens ordförande och lagfarne ledamot ej heller skulle ha något att säga vid läkarebesiktningen. Men praxis är emellertid, att dessa herrar jämte rullföringsområdesbefälhafvaren och läkaren lifligt diskutera hvarje naken bevärning och samtidigt enas om och verkställa i detta ords fulla bemärkelse »själfva inskrifningen». Först sedan alla bevärningar synats — antalet kan uppgå ända till 80 per dag — och inskrifvits i längderna, inbjudas de två civila att bänka sig och säga ja och amen till hvad tre af nämnden eller majoriteten förut enats om, och denna tillställning kallas då »själfva inskrifningen», utan att i själfva verket en rad skrives vid det högtidliga tillfället, som sker inför öppna dörrar inför de högtidligt väntande krigärmnena.

Häraf torde framgå, att de civila ledamöternas betydelse såsom inverkan faktorer på de så kallade besluten är högst illusorisk. Häraf också den ängsliga bestämmelsen »själfva» framför ordet »inskrifningen» i § 24.

Det torde också i detta sammanhang kunna ifrågasättas, huruvida ej den lagfarne ledamotens och ordförandens befatt-

ningar utan svårighet kunde sammanlösas med rullföringsområdesbefälhafvarens befattning inom nämnderna.

Det hör icke hit att tala om öfriga brister i inskrifningsförordningen eller de öfriga uppgifter, inskrifningsnämnderna ha. Det sagda torde vara tillräckligt för att understryka det högst olämpliga uti att staten vidare bekostar resorna för tvenne i fråga om makt och inflytande inom nämnderna så godt som totalt betydelselösa personer inom hvarje rullföringsområde. Vår nuvarande inskrifningsförordning synes rent af vara affattad *i syfte att neutralisera värnpliktslagens bestämmelser* om de civila ledamöterna i nämnderna, så att den tanke, som legat till grund för organiserandet af inskrifningsnämnderna, att valda folkombud däri skulle så att säga utgöra *kontakten* mellan militären och folket, blifvit totalt förfelad. Att söka återställa denna kontakt vid inskrifningsförfarandet, på samma gång inskrifningsnämnderna organiseras med färre antal personer, hvarigenom väsentliga besparingar kunde åstadkommas, är ett önskemål, som jag hoppas välvilligt kommer att beaktas af regeringen och dess försvarsberedningar. I hopp därom ber jag, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Angående
förenkling i
sammansätt-
ningen af
inskrifnings-
nämnd.*

(Forts.)

Herr Vahlquist: Herr talman, mina herrar! Jag har icke begärt ordet för att göra annat yrkande än bifall till utskottets hemställan. Liksom motionärerna och äfven utskottet är jag af den uppfattningen, att förenklingar och besparingar böra ske och måste ske, under förutsättning, att de icke försvaga härens och flottans värnkraft.

Jag tillåter mig likväl ha en mot motionärerna afvikande mening, då de föreslå reducering af antalet ledamöter inom nämnden. Min erinran gäller motionärernas påstående, att den så kallade sjukvårdssoldaten skulle, såsom obehöflig, kunna indragas.

Hvar och en af herrarne, som varit med vid en inskrifningsförrättning, vet mycket väl, att det största arbetet vid dessa förrättningar kommer på läkaren. Vid en hel del undersökningar såsom urin-, ögon- och öronundersökningar behöfver läkaren nödvändigt ha tillgång till ett biträde, och om han skall ha någon verklig nytta af detta biträde, så bör det vara en person, som är skolad och van att assistera vid dylika undersökningar. Detta är förhållandet med den sjukbeställningsman, som tjänstgör som läkarens biträde vid inskrifningarna. Hade denne sjukvårdsbeställningsman endast till uppgift att mäta de värnpliktiges längd, skulle jag gärna gå med på det framställda reduktionsförslaget härutinnan, men så är ingalunda förhållandet enligt hvad jag nyss sagt. Och jag vågar påstå, att det skulle vara till skada, om denna befattning, som för öfrigt är den billigaste af alla dem, som erfordras vid förrättningen, skulle indragas.

Angående
förenklning i
sammanställ-
ningen af
inskrifnings-
nämnd.

(Forts.)

Jag har, herr talman, velat göra denna erinran, på det att Kungl. Maj:t, då frågan, som jag hoppas, snart kommer under utredning, må taga hänsyn till den af mig uttalade meningen. Som jag i början af mitt anförande nämnde, har jag intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.

Till behandling upptogs härefter lagutskottets utlåtande, nr 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 38, hade herr *Lundblad* hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta för Riksdagen framlägga förslag om ändring af paragraferna 11 och 19 i lagen af den 14 juli 1907 om nyttjanderätt till fast egendom i viss uti motionen angifven riktning samt ett tillägg rörande kvarn- och sågarrende.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet fanns emellertid fogad reservation af herrar *Lindhagen*, *Mörner* och *Persson* i Norrköping, hvilka föreslagit, att Riksdagen ville för sin del besluta, att i 2 kap. 11 § sista stycket af 1907 års nyttjanderättslag orden »sex månader före tillträdesdagen» skulle utbytas mot »åtta månader före tillträdesdagen».

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Herr *Persson* i Norrköping, som anförde: Herr vice talman, mina herrar! Som herrarne finna af det föredragna betänkandet, har vid detsamma fogats en reservation af herrar *Lindhagen*, grefve *Mörner* och undertecknad. Motionen rör sig om tre särskilda ändringsförslag, nämligen ändring af §§ 11 och 19 i lagen af den 14 juni 1907 angående nyttjanderätt till fast egendom samt dessutom ett extra tillägg.

Hvad först angår ändring af § 19 så föreslår ju motionären, att i stället för att, såsom nu sker, vid afträde befintligt stråfoder skulle säljas efter i orten gängse pris, det skulle säljas efter markegångstaxan. Hvad detta förslag beträffar, har utskottet varit fullständigt ense därom, att det vore opraktiskt att bifalla motionärens förslag.

Hvad däremot det andra ändringsförslaget beträffar, nämligen rörande § 11 i nyttjanderättslagen, ha reservanterna haft en från utskottets majoritet skiljaktig mening i så måtto, att reservanterna

ansett, att tiden för laga syns hållande skulle fastställas till att kunna få hållas 8 månader före afträdet i stället för, som det nu är, 6 månader. Reservanterna ha ansett, att motionären för detta sitt förslag anfört ganska bärande skäl, och mot hans skäl ha reservanterna icke kunnat finna några motskäl af sådan styrka, att de skulle kunna motivera afslag på motionärens framställning.

I vanliga fall är det ju så, att afträdet sker den 14 mars, och enligt lagens bestämmelser skulle afträdessyn få företagas tidigast 6 månader före den 14 mars, sålunda den 14 september. Men det kan onekligen finnas vissa skäl för att framflytta denna tid ytterligare två månader, nämligen till den 14 juli, enär vid afträdessynen vissa brister kunna konstateras, som vederbörande afträdare, därest han finge tid på sig under den ljusare årstiden och då väderleken vore tjänlig, själf skulle kunna med eget arbete afhjälpa. De brister, som bruka förefinnas, äro ju i allmänhet af två slag: dels sådana, som icke genom arbete gärna kunna afhjälpas, utan som måste afhjälpas genom kontant kapital, t. ex. röta på tak — i ett sådant fall betalar naturligtvis afträdaren hellre det belopp, som synenämnden kan finna skäligt bestämma, än han omlägger hela taket — dels sådana brister, som han kan afhjälpa genom eget arbete. Om t. ex. en sockelstock tagit röta, så att den icke kan användas, så kan afträdaren själf lägga in en ny sådan, om han får tid på sig. Genom att utföra detta arbete själf, kan han, synnerligast om han är en liten torpare eller arrendator, göra det billigare, än om han skulle ersätta det med kontant kapital eller låta andra utföra det. Jag har endast tagit detta exempel för att framhålla vikten af att afträdaren får så god tid på sig som möjligt.

Nu har anförts mot utsträckandet af tiden, att det skulle i viss mån uppmuntra vederbörande torpare eller arrendatorer till slarf, så att de icke gjorde något för att hålla sina hus i skick, förr än synen förevarit. En sådan person skulle ju då kunna tänka: jag får i alla fall så lång tid på mig, att jag kan göra förbättringar och afhjälpa det som är bristfälligt, innan jag afträder huset. Men detta skäl finna vi icke vara bärande. Vi anse det vara bättre att lämna afträdaren så god tid som möjligt, i synnerhet som mot detta nätt opp icke kunnat anföras några bärande skäl.

På grund af hvad jag här i korthet tillåtit mig anföra, tillåter jag mig under hänvisning till vår kortfattade motivering att yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Vidare yttrade:

Herr Lundblad: Herr vice talman, mina herrar! Såsom herrarna torde finna, innefattar min motion förslag till ändring i nu gällande arrendelag i tre olika punkter. Utan att på minsta

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.*

(Forts.)

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.*

(Forts.)

vis kunna hoppas att nu genom mitt yttrande kunna inverka på Riksdagen eller kammaren så, att något definitivt förslag skulle kunna däraf framgå, vill jag dock med några ord litet tydligare motivera min ståndpunkt i förevarande fråga.

Utskottet har ju nästan enhälligt afstyrkt alla dessa tre förslag så när som på att tre personer, två från denna kammare och en från Första kammaren reserverat sig i en punkt, och det må jag säga, att det är förslaget bästa punkt, ty den viktigaste är den första punkten, nämligen den som lyder: »Tillträdessyn må ej hållas tidigare än sex månader före tillträdesdagen eller senare än sex månader efter samma dag, ej heller afträdessyn längre tid än nu sagts före eller efter afträdesdagen».

Det är detta, som på mig gjort det intrycket, att något bör göras åt nämnda lag.

Nu är jag alldeles säker på, att herrarna invända, att denna lag är så ny, den är från 1907, så att man knappt har hunnit iakttaga dess verkningar, och att det är för tidigt att nu komma med ändringsförslag. Denna invändning kan ju ha sitt berättigande, men om man är förvissad om, att lagen icke till alla delar fungerar väl och bra i praktiken, bör man enligt mitt förmenande icke draga sig för att föreslå lämpliga ändringar.

Nu säger utskottet, att »såvidt utskottet kunnat inhämta, har något behof af förändring i nyttjanderättslagens bestämmelser i afseende å tiden för af- och tillträdessyn icke framträdt, åtminstone icke i någon nämnvärdare mån». Det torde hända, men jag vågar erinra herrar utskottsledamöter om, att min motion är ett sådant litet observandum, så att man har ju rättighet att ett litet grand fundera på, om det är bra, som det är. Jag vill påstå, att det icke är bra, som det är, utan jag måste säga, att vår förra lag var långt bättre i denna punkt än den nya. Vår gamla lag föreskref, såsom vi veta: »Syn skall hållas emellan Valborgs och Allhelgonadag», d. v. s. mellan den 1 maj och den 1 november. »Är orten så oläglig, att man på den årstiden dit ej komma kan, eller åsamjer dem derom å alla sidor; då må syn ske å annan tid, när bar mark är.»

Utskottet citerar lagberedningen. Lagberedningen har gifvit sitt betänkande den riktning, i hvilken utskottets afslagsyrkande går, men det är att märka, att det heter: Beredningen har antagit — märk väl, mina herrar! — beredningen har *antagit*, att en tidsrymd af sex månader före och sex månader efter tillträdesdagen skulle vara den lämpligaste tiden. Jag föreställer mig, att beredningen icke kunnat använda kraftigare uttryck, ty den hade icke tillräcklig kontakt med det praktiska lifvet, utan därför har den nöjt sig med att säga, att den antager.

Utskottet säger vidare: »En utsträckning af tiden för afträdes-syn, sådan som den motionären föreslagit, skulle därför, på sätt han ofvan synes tänkt sig, sannolikt framkalla nödvändigheten

att anordna en s. k. eftersyn med därpå följande ökning i synekostnader.» Hvem har sagt det? Icke jag! Men jag har fastslagit såsom ett oomkullrunkeligt faktum, att afträdande arrendator har rätt att reparera och ställa i skick enligt syn, och är detta riktigt, och kan lagstiftningen icke frångå arrendatorn denna rätt, då måste jordägaren hafva rätt att se efter, om vederbörande arrendator har verkställt enligt synen. Därpå följer en eftersyn eller besiktning. Det är detta, som jag menar med eftersyn i min motion. Det är påtagligt, och vi kunna icke frångå arrendatorn rätt att reparera till afträdesdagen. Afträder han hemmanet den 14 mars, har han också rätt att reparera till den 14 mars. Det är uppenbart.

Nu har jag framfört vissa synpunkter, som jag tycker äro tungt vägande, när jag söker bevisa, att tidpunkten 15 september är synnerligen olämplig. Jag talar om höstens ankommande, de korta dagarna, den regniga årstiden och det obehagliga för syneförrättarna att då vara ute i skogarna, att syna gärdesgårdar, att gå på leriga vägar för att syna grafvar och diken samt dessutom ofta i dåligt väder med nederbörd. Sedan kommer den viktigaste faktorn, och det är rätten för arrendatorn att afhjälpa ådömda brister. Hösten står för dörren, höstplöjningen skall börja, rotfrukterna skola upptagas, det är tröskning af säden och afyttrandet af produkterna etc. Detta gör, att hösten är en mycket brådskande tid med många besvär och ombyte af folk. Allt gör, att tiden är olämplig för arrendatorn att afhjälpa ådömda brister. Så kommer vintern, och då är han blottställd, ty lagen menar, att syn skall ske, när marken är bar.

Nu säger utskottet: »Visserligen är det önskvärdt, på sätt motionären framhållit, att en arrendator kan, till minskande af sin ersättningsskyldighet vid afträdet, själf i så vidsträckt mån som möjligt afhjälpa befintliga brister. Men härtill läser han hafva tillfälle oafsedt om syn hållits eller icke»; och fortsätter: »en omtänksam arrendator låter icke gärna egendomen sakna underhåll vare sig till häfd eller hus i afbidan på en blifvande afträdessyn». Till detta rörande arrendatorns omtänksamhet eller, omskrifvet, ordentlighet vill jag bara erinra om en vis gammal sak: »För den rättfärdige är ingen lag satt». Och jag vill tillägga, att vore det så, att såväl jordägarna som arrendatorerna, stora som små, vore alltigenom omtänksamma, alltigenom sköt-samma, alltigenom duktiga, alltigenom välbergade, så att icke vare sig övilja, slarf eller fattigdom lade hinder i vägen för skötselns af egendomarna, ja, då, mina herrar, skulle vi kunna dra ett streck öfver hela arrendelagen, ty då vore den alldeles obehöflig. Arrendelagen är till för att skipa rättvisa mellan jordägaren och arrendatorn i alla möjliga lägen, som parterna kunna komma uti.

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

Utskottet drar den slutsatsen, att om vi skulle göra en ändring i fråga om tiden, skulle vi troligtvis frammana någon sorts försummelse från arrendatorns sida, och vi skulle då riskera att egendomarna blefve sämre skötta. Nej, därpå hänger det icke, mina herrar, det hänger helt och hållet på den omständigheten, att tvenne parter kunna ha olika åsikter: en jordägare har en åsikt om egendomens häfd, och arrendatorn har en annan; syneförrättaren har kanske en tredje. Jag kan såsom arrendator ha den uppfattningen, att jag till alla delar har skött egendomen väl, att jag har dikat och lagt jorden torr, att hägnaden är i godt skick, att husen äro i försvarligt skick. Kommer så en i vederbörlig ordning kallad laga syn, får jag höra, att aflopsgrafvarna äro något för grunda, gärdesgårdarna till en hel del icke i stängbart skick efter lagens bestämmelser, en dörr här och en annan dörr där är icke sådan som synenämnden anser, att den skall vara, då däremot jag i mitt stilla sinne trodde, att det var bra dörrar, etc. etc. Det blir ådömdt ansvar för bristerna, men då återstår för mig som arrendator den rättigheten att ställa saken i det skick, som fordrats. Detta kan lagen icke hindra mig ifrån, och det gör den icke heller, ty jag har rättighet återställa egendomen i detta skick eller också betala en kontant summa.

Jag skall tillåta mig att här omtala ett litet exempel från min egen erfarenhet — det var under den gamla regimen, som, såsom jag nyss nämnde, enligt mitt förmenande var bättre — ett exempel, som utgör ett bevis på, att en syn kan drabba en annan part än arrendatorn ifråga. Vi skola nämligen komma ihåg, att en arrendator — han må vara en aldrig så präktig karl och duktig jordbrukare, duktig att gräfvä diken och att bygga hus — dock kan komma på obestånd. Då frågar jag herrarna: kan det begäras af denne arrendator, som kommer på obestånd, att hans egendom skall vara i det skick, att den kan stå sig för laga syn? Nej, och jag kan framföra just detta fall, som jag fick upplefva förra gången jag satt här i riksdagen. Jag stod nämligen då i borgen för en arrendator, som arrenderade ett hemman, tillhörande Uppsala akademi. Mannen kom på obestånd, inställde betalningarna och öfverlämnade boet till konkurs. Hvem var det, som fick böja sig för synen? Jo, det blef jag och en till, som stodo i borgen. Det första jag fick göra, när jag kom hem från min andra riksdag, var att öfverta gården och bevaka mina intressen som borgensman, ty laga syn skulle hållas. Laga synen påbjöd ombyggnad af en loge, reparation af en ladugård, fulländande af en påbörjad byggnad, afsedd till spannmålsmagasin, reparation af bostaden både in- och utvändigt. Det är uppenbart, att detta blef en dyr historia, men hvad gjorde jag? Jo, jag begagnade mig af min rättighet att reparera eller ställa i det skick, som synen påbjöd. Det gjorde, att nybygg-

naden af logen och reparationen af huset gick till åtskilligt mer än 1,000 kronor mindre än den summa, jag skulle ha haft att betala, ifall jag icke kunnat bygga eller reparera. Jag vill härmed visa, att det kan uppstå fall, då en arrendator icke kan sägas ha försummat sig, utan har råkat i åtskilliga lägen, som gjort det omöjligt för honom att hålla egendomen i det skick, att den kan stå sig för laga syn.

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.*

(Forts.)

Reservanterna här ha i denna punkt reserverat sig mot utskottets majoritet, och denna reservation går efter mitt förmenande i precis samma anda och har samma tankemening som min. Jag har visserligen icke nämnt dessa små jordbrukare i min motion, men det är alldeles gifvet, att min motion innefattar allt hvad under begreppet arrendatorer faller, de må nu heta torpare eller innehafvare af större gods, och vill jag säga, att fattigdom finner man bland torpare och fattigdom finner man bland mindre bönder och bland stora bönder, och tvärtom: välbärgade torpare kan man finna liksom välbärgade större och mindre arrendatorer. Min mening har varit att få till stånd en rättelse för såväl stora som små, hvilken sålunda skulle gälla generellt för alla.

Jag anser mig nu icke behöfva här göra någon vidare utläggning öfver de andra punkterna, ty när dessa punkter icke på allra minsta vis vunnit beaktande af utskottet, lär väl icke finnas någon möjlighet att här i kammaren vidare motivera sin ståndpunkt i fråga om dessa punkter utöfver hvad jag gjort i motionen, utan jag förbigår dem alldeles.

Jag tillåter mig, herr vice talman, att till bestyrkande utaf hvad jag sagt citera en af vårt lands på detta område mest erfarne män, akademifogden vid Uppsala universitet. Som vi veta, äger nämligen Uppsala universitet närmare 500 hemman, belägna i tre län i 80 olika socknar, och för dessa domäners förvaltande finnes anställd en person med titel akademifogde, som ensam sköter detta. Han har riktat en skrifvelse till mig med anledning af min motion, och trots risken att bli alltför tröttsam skall jag be att få uppläsa en del af hans skrifvelse. Han säger sålunda: »Härmed beder jag få till Eder framföra min uppriktiga tacksägelse för den motion om ändring och komplettering af nya arrendelagen, som Ni till Riksdagen framfört.

Den praktiska erfarenhet, som jag vid syneförrättningar jämlikt 1907 års arrendelag vunnit under de år, som förflutit, sedan lagen trädde i kraft, har hos mig allt mer styrkt och stadgat den åsikten, att den nya lagen lämnar åtskilligt öfrigt att önska och i de fall eller punkter, som motionen berör, långt ifrån motsvarar fordringarna i praktiken, vare sig man ser saken från jordägarens eller från arrendatorns rätt och bästa.

Bestämmelserna i nya arrendelagen om att syn ovillkorligen skall hållas inom tiden — 10 månader före eller efter af- och tillträdet — har ju visserligen sin grund däri, att fastigheten

Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)

eller rättare jordbruksfastigheten ej skall tänkas undergå någon väsentlig förändring under tiden mellan synen och tillträdet; men en dylik förändring hos hemmanet eller dess åbyggnad låter sig mycket väl tänkas *kunna* lika mycket ske inom *sex* månader som inom *tio* månader». — Han fortsätter längre fram: »Jag tilltror mig äga en lång och rätt stor erfarenhet om syner, då det snart sagdt blifvit mitt lifskall, enär jag därmed nu hållit på mellan 30 och 40 år med i medeltal 30—50 syner per år, såväl för tjänsten som enskildt, förutom alla besiktningar till ett hundratal per år». — Som vi veta tillämpas såväl på kronans domäner som på Uppsala akademis hemman, att hvart femte år en s. k. ekonomisk besiktning äger rum. Sådana säger han sig ha varit med om omkring 100 hvarje år.

Han skrifver vidare: »Om jag nu ser saken från arrendatorns synpunkt, så har jag ännu aldrig i regel» — märk väl: *ännu aldrig*, ehuru han har med cirka 500 olika arrendatorer att göra — »hört någon *ordentlig* arrendator, som velat få synen *sent*, utan tvärtom så *tidigt* som möjligt under året *före* afträdet, och detta af det skälet att han skulle få så lång tid som möjligt på sig för att bota de brister, som vid synen kunde komma att anmärkas och sålunda undgå att betala bristerna kontant». — vi skola lägga märke till, att han kallar de arrendatorer för ordentliga, som vilja ha synen *tidigt*. —

Han fortsätter: »Det är då gifvet att en syn, som enligt 1907 års lag ej får hållas före den 15 september året före afträdet, lägger stort hinder i vägen för en dylik önskan af arrendator emot om synen fått t. ex. hållas 10 månader före afträdet». — (Jag har i min motion föreslagit alternativt 10 eller 8 månader). »Jag har» — säger han vidare — »ej heller hört någon afträdande arrendator, som velat förlika sig med att hans afträdessyn hölles inom sex månader *efter* hans afträde — — —, och ingen jordägare kan gärna vilja hålla först en syn med afträdaren, och så en ny med tillträdaren. Risken af dylikt tillvägagående ligger i öppen dag för den med syneförrättningen förtrogne». Han fortsätter — för att det inte skall bli för långt hoppar jag öfver åtskilligt —: »Hösten har korta dagar, man hinner då ej med hälften af hvad man kan uträtta på en sommardag». Han påpekar vidare, huru härtill komma de vanliga höstbestyren och brådskan i jordbruket med tröskning, plöjning, rotfruktens upptagande etc. etc., då det alltid är svårt att kunna få synemän och folk till hjälp. Likaså tillkomma ting, vägsyner, folkflyttning m. m. som hinder i vägen. Sedan han framhållit detta, slutar han: »Mig synes sålunda, att då man ingen egentlig fördel vinner af den nya lagens begränsning af tiden till sex månader före afträdesdagen för syns hållande, men däremot många fördelar beredas såväl arrendator som jordägare och synemän af att tiden för syns hållande utsträcker till tio månader före af-

trädesdagen, det ej gärna kan i Riksdagen med skäl bestridas att Eder motion därutinnan har stora och talande skäl för bifall».

Jag skall be att få tillägga, att efter min mening denne mans erfarenhet bör väga ej så litet i denna frågas afgörande. Han säger sig ha sysslat med syner i 30, 40 år och hållit mellan 30 och 50 årligen och han förvaltar en domän, som har cirka 500 hemman, förlagda i tre olika län i ett 80-tal socknar. Han säger, att det är alldeles galet, som det är nu.

Herr vice talman, jag ber att få ansluta mig till den reservation, som är afgifven af herr Lindhagen m. fl.

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr vice talman, mina herrar! Gentemot de båda föregående talarne skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag. Genom den öfverläggning, som i detta ärende ägt rum i utskottet, ha vi icke på något sätt kunnat finna, att den blygsamma ändring, som motionären föreslår i motionens första del, ändå skall vara af behovet påkallad. Flera af de ledamöter, som deltagit i utskottets behandling af motionen, ha förklarat, att de varit med på många syner, men af deras uttalanden fick jag den uppfattningen, att den begärda ändringen snarare skulle innebära större olägenhet, än hvad för närvarande är förhållandet, därigenom att man möjligen skulle få lof att hålla två syner.

Jag skall alltså i denna del be att få yrka bifall till utskottets förslag och afslag på motionärens framställning.

Hvad motionens andra del beträffar, förmodar jag, att motionären själf ansett, att det däri innefattade förslaget var så orimligt framställt, att han frånträdte att yrka bifall till detsamma. Detta förslag innebar, att stråfoder skulle värderas eller betalas efter markegångstaxan i stället för efter i orten gällande pris. Tillämpningen af ett sådant förslag skulle i ett vidsträckt län bli mycket orimlig. Om jag tänker på ett så vidsträckt län som Värmlands, där priset på stråfoder kan vara fullt dubbelt så högt i de nordliga delarna som i de sydliga, skulle bestämmandet af priset efter markegångstaxan där medföra orimlig förlust för arrendatorerna i de aflägsna landsdelarna.

Jag skall helt kort be att få yrka bifall till utskottets förslag äfven i denna del.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr vice talman, mina herrar! Då jag deltagit i behandlingen af denna fråga i utskottet, vill jag nu säga några ord till försvar för utskottets förslag.

Motionen afser ju i första hand en ändring af 11 § arrendelagen i sådan riktning, att syn kunde få hållas tidigare än sex månader före afträdesdagen. Motionären yrkar på att den skall kunna hållas redan den 15 maj, d. v. s. 10 månader före afträdesdagen, men han skulle i värsta fall kunna åtnöja sig med åtta

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.*
(Forts.)

månader. Afsikten med en sådan anordning framhåller motionären i motiveringen vara den, att detta skulle gifva arrendatorn tillfälle till nödiga reparationer af de påsynade bristerna. Det vill säga, tillvägagångssättet skulle med andra ord vara detta: Först syn mycket tidigt, i maj eller juni, då arrendatorn skulle få reda på, hvilka reparationer han hade att göra, och sedan en s. k. restsyn eller andra syn ungefär vid afträdet. Jag har varit nämndeman i många år och deltagit i ett stort antal syner, men jag får verkligen säga, att jag icke kan påminna mig vid något enda tillfälle ha varit med om något sådant. Nog har det kunnat hända, att en syn blifvit uppskjuten en och annan vecka på grund af väderleks- eller andra förhållanden, men att på detta sätt ställa till med en andra syn har jag aldrig varit med om.

Nu tänkte jag det ju kunde hända, att inom andra delar af vårt land råder olika förhållanden, och att det då skulle bli intressant att höra, hvad ledamöter inom lagutskottet från andra delar af vårt land hade att säga. Ja, då fick jag höra, att de personer, som hade praktisk erfarenhet i dessa stycken, hade alldeles samma uppfattning som jag. Jag vill påstå, att det icke fanns någon i lagutskottet, som hade en verkligt praktisk erfarenhet i dessa saker, utan att ha precis samma uppfattning.

Detta öfvertygade mig, att här icke förelåg något större praktiskt behof af någon lagändring. Men det finnes äfven andra synpunkter som göra, att jag tror, att denna lagändring icke skulle vara så synnerligen lämplig. Saken har berörts af föregående talare.

Nu är det verkligen så, att jag tror, att vi alla kunna komma öfverens om, att en ordentlig arrendator sköter sina hus och sitt jordbruk i öfrigt så, att han reparerar och ständigt håller gården i godt skick. Det är säkerligen ur alla synpunkter såväl för honom själf som för jordägaren det bästa sättet att underhålla gården, och jag vill påstå, att en arrendator, som handlar på det sättet, aldrig skall behöfva använda sig af ett sådant tillvägagångssätt, som motionären ger förslag om. Däremot skulle det möjligen kunna hända, att det för en arrendator, som uppskjuter reparationerna till sista året och icke vårdar hvad han skall, kan vara fördel att få en sådan första syn och sedan en restsyn, men, mina herrar, då skulle denna lagändring innebära större möjlighet för en sådan arrendator att vanvårda sina hus; det skulle vara rent af att premiera slarfvät, och jag tror icke, att det är lämpligt, att lagstiftningen går i den riktningen. Jag säger, att en slarfvig arrendator möjligen skulle ha nytta af en sådan anordning, men jag tror icke, att den fördelen skulle bli så synnerligen stor.

Här finnes säkerligen i denna kammare en massa just på detta område sakkunnige. Vi veta alla, hur det går till vid syner. De påsynade bristerna utgöras till mycket stor del, kanske till

*Anående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

60—90 % af amorteringarna d. v. s. slitningar på tak, golf, målning o. s. v., och de erforderliga förbättringarna kunna här icke gärna af arrendatorn utföras, utan måste betalas. Endast på den lilla rest, som är kvar, skulle han genom att själf utföra arbetet kunna tjäna något, ifall han sköter sig väl. Men ifall synenämnden gjort sin sak riktigt — och det får man väl i de flesta fall förutsätta — har den icke uppskattat bristerna till högre belopp, än de verkligen kosta i reparationer.

Man får den uppfattningen, när man läser denna motion, att såväl motionären som reservanterna mena, att en arrendator icke gärna kan börja reparera och göra i ordning till en syn, förrän synenämnden varit hos honom och talat om, hvad han skall göra. Jag vill påstå, att i de flesta fall vet en landtbrukare hvad han har att göra. Icke behöfver han sammankalla en syn för att få reda på detta. Jag tycker det ligger något märkvärdigt i ett sådant resonemang. Förstår arrendatorn det icke själf, kan han tillkalla en sakkunnig, en snickare eller en byggmästare. Det blir billigare än att sätta i gång med en så stor apparat som syn, hvilken blir onödigt dyrbar. Det är synnerligen opraktiskt, menar jag, att gå till väga på det sättet.

Därför anser jag, att en lagändring, sådan som motionären föreslagit, är ur alla synpunkter utan all betydelse. För en arrendator skulle den icke medföra någon fördel, såvidt jag kan förstå. Därför skall jag be att för min del få yrka afslag i denna punkt af motionärens framställning och bifall till utskottets hemställan.

Eftersom jag har ordet ber jag att med några ord få vända mig mot reservanterna i denna sak. Det är åtminstone för mig ganska tydligt, att herrar reservanter här röra sig på ett område, där de icke ha någon praktisk erfarenhet, utan de stödja sig i detta fall på hvad som förekommit i utskottet och säga: »Det lär, såsom inom utskottet med stöd af vunnen erfarenhet ock vitsordades, ofta vara af betydelse för torpare och andra småbrukare att kunna genom synens hållande tidigare på hösten före afträdesdagen komma i tillfälle att själfva så vidt möjligt genom eget arbete afhjälpa bristerna.»

Ja, hvad är det för erfarenhet, som vitsordats inom utskottet? Den erfarenheten skall jag be att få tala om, och den är sannerligen icke stor. Det var två saker, som framhöllos inom utskottet för motionen. Det första var, att denne akademifogde, som motionären förut talat om, sagt åt en förstakammarledamot, att han nog tyckte, att det skulle vara bra, ifall synetiden kunde förlängas något, därför att han hade så svårt att hinna öfver alla dessa 500 hemman, som han hade att öfvervaka. Ja, då kan man säga, som sades i utskottet: Hinner icke denne akademifogde att fara öfver dessa hemman, får man sätta till en akademifogde till. Men icke behöfva vi ändra lagarna därför, att akademifogden i Uppsala icke hinner att sköta 500 hemman. —

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

Det andra, som anförts inom utskottet till stöd för motionen, var, att en godsägare hade erfarenhet af, att hos vissa slarfviga torpare han möjligen en eller annan gång fått ställa till med två syner. Men jag ber att få göra herrarne uppmärksamma på, att denne godsägare äfven upplyste om att han alltid själf betalt alla kostnader för dessa syner. Det är väl ändå en väsentlig skillnad. Den erfarenhet, som vitsordat motionärens framställning eller behofvet af motionärens förslag inom utskottet, är således sannerligen icke stor, och reservanterna använda verkligen starka ord för en liten och tvifvelaktig sak. Det är åtminstone min uppfattning.

Herrar reservanter ha en slags dunkel, smygande misstanke om, att här skall vara någon slags oginhet mot dessa små fattiga arrendatorer och småbrukare. Skulle denna lagändring vara till nytta för någon, skulle det enligt min uppfattning möjligen vara för någon större arrendator, men att den skulle vara till nytta för dessa småbrukare, kan jag icke förstå, därför att detta motionärens förslag till förfaringssätt innebär hållande af två syner, hvilket så godt som alltid blir för dyrt, och jag tror icke, att herrarne skulle kunna leta upp något enda exempel på, att sådant har händt.

Jag vill emellertid icke längre uppehålla kammarens tid, utan ber endast att få yrka bifall till utskottets förslag i denna del.

Beträffande de båda öfriga punkterna är det så godt som själfallet, och det är också i utskottets motivering så klart framhållet, att något bifall till motionen icke kan komma ifråga. Jag vill om den saken ej vidare säga något.

Herr Ekerot: Herr vice talman, mina herrar! Det sista anförandet, som hållits af herr Pettersson i Bjälbo, förvånar mig på det allra högsta. Det finnes i detta yttrande en hel del saker, som jag icke kan på något sätt ansluta mig till. Jag vill allra först säga, att jag utan någon vidare invändning ansluter mig till reservanternas uppfattning, därför att dessa reservanter ha betydligt starkare skäl för sina påståenden än lagutskottets majoritet för afslagsyrkandet.

Det framhölls, att om det skulle vara syn åtta månader i förväg, skulle detta nödvändiggöra två syner; däremot om det enligt lagens nuvarande bestämmelse skulle vara syn sex månader förut, skulle det vara onödigt att hålla syn mer än en gång. Då frågar jag: hvad är det egentligen för skillnad i sak, därest synen afser att sätta vederbörande arrendator i stånd att fylla de brister, som synemännen finna? Man kan sätta ifråga, huruvida det varit riktigt klart hvad synens ändamål är. Herr Pettersson framhöll med styrka, att en ordentlig arrendator håller sina hus och byggnader i ordning af sig själf. Under förutsättning att alla arrendatorer vore ordentliga, skulle man ju alls icke behöfva ha

någon syn, utan man skulle följdriktigt enligt detta uttalande kunna afstå från synen. Synen är följaktligen endast ett sätt att skipa rätt mellan parterna.

Men synen är nog icke en så lätt sak. Hvarje arrendator, vare sig han är liten eller stor, har nog en känsla inom sig, att han icke alltid vet sig stå på samma grund som synemännen, ty de skola granska hans förehafvanden och se till, om allt är i vederbörlig ordning. Är allt i vederbörlig ordning, är vederbörande den dag synen förrättas glad och tillfredsställd. Men är det icke så, utan synemännen funnit en brist här, en annan där, hvad blir följden? Jo, att han antingen får betala eller afhjälpa densamma. Om en arrendator, som ju omöjligen städse kan ha allt precis så, som det bör vara, exempelvis har en bro, som är bristfällig, eller diken, som icke äro utan anmärkning, och vederbörande synemän äro stränga, så vet arrendatorn hvad han skall göra, när synemännen varit där, men han vet icke hvad han skall göra, innan de varit där. Om synen kan hållas åtta månader i förväg, har han sålunda en del af juli samt augusti, september och oktober på sig till att ställa i ordning och kan därtill använda sina lediga stunder. Han kan se till, att en bro ställes i ordning eller ett dike rensas upp, han får tillfälle att reparera mindre skador på en byggnad, att måla ett hus o. s. v., allt saker, som kunna göras bra mycket billigare då, än om han skall utföra dem nästa säsong, då han icke är boende på platsen, utan afflyttat.

Jag anser därför, att om vi såsom mål för synen ställa upp, att det skall göras klart för vederbörande hvar bristerna ligga, så är det af mycket stor vikt, att detta blir klargjordt i så god tid som möjligt.

Men nu invänder man: »Ja, men i så fall blir det nödvändigt att hålla en syn till.» Hvarför det, om jag får fråga. Om synen hålles i september och bristen sedermera afhjälpes, så är det ju ändock alldeles nödvändigt att hålla syn. Om vi förutsätta, att det är fråga om att döma mellan en jordägare och hans arrendator, så är det klart, att om jordägaren kan konstatera, att en af synemännen anmärkt brist blifvit afhjälpt, han därför icke behöfver kalla synemännen till platsen. Det är alldeles onödigt, och den saken kan han i hvarje fall konstatera lika säkert, om synen hålles sju à åtta, som om den hålles sex månader i förväg. Följaktligen finner jag icke de skäl hållbara, som i detta hänseende blifvit anförda.

Hvad vi behöfva tänka på är med andra ord att tillmötesgå de praktiska jordbrukarnes kraf. Det kan hända, att de utan skada för jordägaren på denna väg kunna komma att spara pengar i stället för att få lägga ut dem. Synen är icke till för att jordbrukarna skola betala bristerna, utan för att de skola kunna afhjälpa dem. Därför finner jag, att, när reservanternas yrka, att tiden skall utsträckas till åtta månader i stället för att

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

nu utgöra sex månader, det icke borde möta något hinder att ändra dessa enkla ord i lagen, som — jag känner till den litet grand — icke tagit så mycken hänsyn till arrendatorernas kraf, utan fastmer till jordägarnes intressen.

Herr vice talman, jag ber att på det varmaste få yrka bifall till reservanternas förslag.

I detta anförande instämde herrar *Berg* i Staby, *Andersson* i Rакlösen, *Engqvist*, *Dandenell*, *Nilsson* i Bonarp, *Jansson* i Djursåtra, *Olausson*, *von Sneidern* och *Svensson* i Skyllberg.

Herr Lundblad: Herr vice talman, mina herrar! I det utomordentliga anförande, som herr Ekerot här hållit, har han uttömmande behandlat de punkter, som det var min afsikt att beröra, när jag begärde ordet, och jag skulle därför kunna afstå från att yttra mig. Jag kan dock icke annat än med några få ord vända mig mot min vän herr Pettersson i Bjälbo.

Han nämnde ordet opraktisk. Han riktade sig visserligen mot reservanterna, och jag skulle således icke behöfva ha med den saken direkt att göra, men jag tog dock åt mig litet, det kan jag icke hjälpa. Själfr har jag gått och inbillat mig, att jag varit en praktisk man, emedan jag sysslat med praktiska saker i all min tid och att jag till åren kunde mäta mig med herr Pettersson, men nu har jag fått veta, att jag är opraktisk, därför att jag väckt en motion i riksdagen, som är opraktisk. Jag har dock lyckats lugna mig, ehuru det betyget till en början sårade mig, ty bakom motionen står en person, som är ännu mera praktisk och som jag tagit mig friheten att citera, liksom jag också har uppläst ett bref från honom, däri han uttalar sina sympatier för min motion. Den mannen är akademifogden Thalén i Uppsala, och han är väl praktisk om någon, och han har just med skärpa understrukt, att tiden för afträdessynens hållande måste flyttas tillbaka, just med hänsyn därtill, att en sådan ändring är praktisk, under det att den nuvarande ordningen är opraktisk. Den saken har jag velat erinra herr Pettersson om, så att, om verkligen reservanterna äro opraktiska män, något hvarom jag icke vill uttala mig, då jag icke känner dem personligen, åtminstone jag för min del icke vill taga åt mig det epitetet.

Gentemot herr Jansson i Edsbäcken vill jag säga ett par ord, ehuru jag icke hade tänkt att hålla något anförande i den fråga, som han sist berörde och som jag framfört i min motion. Han säger, att mitt i senare delen af motionen framställda förslag innehåller en orimlig begäran. Det kan jag icke finna, ty icke är det väl orimligt att lägga markegångstaxan till grund för en prisberäkning. Då är själfva markegångstaxan orimlig, och då måste jag fråga: hvarför skola vi ha en markegångstaxa, om den leder till orimliga konsekvenser? För min del tycker jag

tvärtom, att det är orimligt att i lagen använda en så sväfvande beräkningsgrund som detta »i orten gällande pris.» Detta är icke något fixt pris. Jag kan tala om för herrarna, att då jag reste upp till Stockholm häromdagen, fick jag sällskap med två herrar från min ort, hvilka i järnvägskupén formligen kommo i gräl med anledning däraf, att den ene påstod att i Västeråstrakten råghalmen gällde fyra öre, under det den andre sade, att den gällde fem öre. De voro från samma trakt och hade dock så olika mening i denna fråga. Under sådana förhållanden frågar jag: Är detta begrepp »i orten gällande pris» så bestämdt fixerat, att man därpå kan grunda ett stadgande i lagen? Jag tycker att det finnes fullt fog för att framdraga denna fråga och för att göra en hemställan till Kungl. Maj:t, huruvida vi icke kunde få en mera säker grund för prisberäkningen, så att vi, som sitta i häradsrätterna, slippa att slita tvister i dessa ämnen mellan af och tillträdare och mellan jordägare och arrendatorer.

Att jag i mitt förra anförande förbigick denna sak, berodde icke därpå, såsom herr Jansson inbillar sig, att jag numera skulle kommit till insikt om, att min motion i denna del var dum och orimlig, utan anledningen härtill var endast den, att det icke synes finnas några utsikter för närvarande att få detta förslag igenom. Jag kan emellertid väpna mig med tålmod, ty herrarna kunna vara förvissade om, att den tid icke är aflägsen, då en dylik bestämmelse kommer att inryckas i arrendelagen. Att den lagen snart får undergå en revision är uppenbart, ty ännu ingen gång har jag sett att en lag vid första antagandet varit så fulländad, att den icke behöft justeras. Så går det nog här också.

Herr vice talman, jag har icke något annat yrkande att göra än det förut af mig framställda.

Herr Lindhagen: Jag begärde ordet i anledning af herr Petterssons i Bjälbo anförande. Nu har han blifvit bemött på ett mycket bättre sätt, än jag kan åstadkomma. Jag vill därför nu företrädesvis konstatera det glädjande för de stackars reservanterna, som så godt de förmått användt sin eftertanke, att nu hafva fått understöd också af de praktiska männen.

Motionären har nu afstått från senare delen af sin motion, och vi behöfva sålunda icke längre diskutera den frågan. Vidare har han yrkat bifall endast till reservationen, som afser att man skall räkna tidrymden före afträdet från den 15 juli. Då herr Pettersson sökte skrämma med, hur förkastligt det vore att hålla synen exempelvis i maj och juni, så har detta därför icke med saken att göra, sådan som den nu föreligger.

Nu är det ju som sagdt uppenbart, att bakom förslaget ligger praktisk erfarenhet, eftersom ju motionären är landtbrukare och många sådana instämt med honom. Men jag måste i alla händelser erinra, att äfven i utskottet från sakkunnigt håll upp-

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

lysningar lämnats, som talat för reservanternas uppfattning. Den person, som framhöll detta praktiska behof, uttryckte saken så, att det skulle nog för en del torpare i hans hemort, som afhjälpa bristerna själfva, vara till fördel att ha denna lag. Han betonade icke, såsom herr Pettersson återgaf hans yttrande, att det skulle vara till fördel endast för en del slarfviga personer, utan såvidt jag uppfattade det som sagts, att mången i hans hemtrakt häraf skulle få en berättigad fördel.

Nu har utskottets trumf varit det påståendet, att en ordentlig arrendator fullgör sina skyldigheter, så att icke några brister behöfva uppstå, och att man därför med förslaget antagande endast skulle privilegiera oordentliga arrendatorer. Detta ha reservanterna sökt bemöta genom att framhålla, att brister i de flesta fall komma att förefinnas vid syner, beroende därpå, att jordägaren uppskattar värdet högre än arrendatorn, och att synen ibland ansluter sig till ägaren och ibland går en medelväg. Då kan uppstå brist, äfven om arrendatorn enligt sin uppfattning icke varit slarfvig. Men dessutom finnes det många arrendatorer, som icke kunna underhålla byggnaderna, därför att de äro så fattiga. Och därför att de ständigt äro ute i slitsamt arbete, komma de ofta att utan eget förvällande försumma åtskilligt. Då de i alla fall, när det kommer till stycket, måste bota bristerna, så är det väl billigt, att man för sådana fall bereder möjlighet för synens hållande så tidigt, att arrendatorerna under lämplig årstid och under tillräckligt lång tid få tillfälle att afhjälpa dessa brister, i den mån de själfva kunnat göra det.

Det är nog så, att nästan hvarje motion, som väckes i Riksdagen, är uttryck för ett behof, som gör sig gällande på en viss ort eller för vissa personer, och det gäller då för Riksdagen att tillgodose detta behof, det må vara stort eller litet. Men så uppträda ofta en hel del ledamöter från andra orter och säga, att på deras orter alls icke något sådant behof föreligger, och därför yrka de afslag. Man bör icke göra så, tycker jag. Då det är tydligt, att förevarande förslag på många ställen och för många människor kan lända till nytta, synes det mig vara billigt att bifalla detsamma.

Jag yrkar därför bifall till reservationen.

Herr Olsson i See: Herr vice talman, mina herrar! Då jag också anslutit mig till utskottets hemställan i förevarande ärende, vill jag framlägga skälen, hvarför jag så gjort.

Det kan ju tyckas, som om det vore en billig begäran, som motionären här framställt, och som om det icke borde varit förenadt med någon större olägenhet att villfara hans önskan. Men å andra sidan har utskottsmajoriteten icke kunnat finna, att den föreslagna ändringen skulle ha någon egentlig praktisk betydelse. Om utskottet skulle ha bifallit förslaget och möjliggjort

syns hållande redan från den 14 juli, i stället för att den nu får börja först den 14 september, så undrar jag, hvilken praktisk betydelse detta skulle kunna ha för torpare och arrendatorer. Det är ju att märka, att den tid, som de skulle få till sitt förfogande, till stor del upptages af höbergning och skörd, och hvad de under den tiden skulle kunna uträtta, blefve därför icke särdeles betydande.

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

Dessutom torde det nog mellan dem, som här kämpat för de olika förslagen, dock vara en principiell skillnad, om också vederbörande icke äro medvetna därom. Reservanterna och motionären gå ut ifrån, att arrendatorn skall få så lång tid som möjligt från synen och till afträdet för att afhjälpa befintliga brister. Men hvarje arrendator har nog enligt sitt kontrakt förbundit sig att under arrendetiden väl häfda jorden och underhålla husen i ordentligt skick. Det är något, som han vet från den dag han tillträdde egendomen, och den arrendator, som vill och har förmåga därtill, verkställer också nödiga reparationer. Men om vi skulle i lagen stipulera en längre tid, inom hvilken han skulle i sista hand få tillfälle att afhjälpa bristerna, så är det alldeles uppenbart, att det skulle i många fall inbjuda dem, som äro mera likgiltiga att uppskjuta till sista stund hvad de själfva se, att de kunna och böra göra. Men då kanske det icke gifves dem den tid och det tillfälle de beräkna, och så komma de i en sämre ställning vid afträdessynen, än om de alltid haft för ögonen hvad de enligt kontraktet äro skyldiga att hålla vid makt.

Det har särskildt af motionären här, som därvid talade af egen erfarenhet, framdragits exempel på att han vid ett tillfälle fått taga i tu med att afhjälpa brister, som det var arrendatorns skyldighet att bota på egen bekostnad, och han framhöll, att detta blifvit mycket billigare, än om han skulle betalt det, som synen åsatte. Bland annat talade han äfven om en påbörjad byggnad, som han fullbordade. Jag tror nu emellertid, att motionären är en ganska förståndig och praktisk man, och att han mycket väl visste, att den där logbyggnaden skulle fullbordas, hvarför han nog gjort det, utan att synen sagt, att så skulle ske. Detta gäller äfven det öfriga han anförde; han visste mycket väl, att han skulle göra det, och att han hade rätt att bygga utan syn, om han hade förmåga och tid därtill.

Då jag varit ledamot i synenämnd under 15 à 20 års tid, så har jag ju hunnit förvärfva en längre tids praktisk erfarenhet på detta område, och jag har aldrig på den orten, där jag bor och där det hufvudsakligen finnes mindre arrendatorer, påträffat någon enda, som ansett tiden vara olämpligt satt, och allra minst har jag förmärkt någon önskan att få den utsträckt i den riktningen, som här är i fråga. Det kan ju hända att andra erfarenheter gjorts på andra platser här i vårt land, men som jag påvisat här, torde det icke få anses oskäligt, om kammaren ställer

Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)

sig åtskilligt betänksam, innan den går in på att gifva längre tid i detta afseende åt dem, som vare sig äro oförmögna eller likgiltiga, då det gäller att under arrendetiden hålla allt i ordentligt skick. Det är ju att så att säga gifva dem en vink: ni ha nu så lång tid kvar till slutet af arrendetiden, att ni godt kan hinna att hjälpa alltsammans.

Att arrendatorerna icke skulle kunna sätta i gång med nödiga reparationer och förbättringar, förrän synen sagt det, det är en synpunkt som jag tror är af så ringa betydelse, att man icke behöfver tillmäta den någon vikt. Vi veta, att det i regel icke ifrågasättes att lägga om ett tak ifall detta är till hälften förbrukadt. Det måste betalas med så stort belopp, som enligt synens dom motsvarar den försämring, det undergått, sedan arrendatorn tillträdde. Ett tegeltak däremot kan repareras; om där 50 eller 100 af pannorna äro söndriga, kan arrendatorn se till och ersätta dem med nya, utan att synen behöfver komma och tala om det för honom. — Diken, som till hälften eller så äro igengrodda, dem torde han icke ha tid och förmåga att rensa upp, men han har mycket väl reda på, att de diken, som löpa fara att helt och hållet utdömas, skola rensas upp genom hans försorg, och det kan han också göra, utan att synen ådömer det. Det är synnerligen mycket, som en arrendator kan rusta upp och göra utan att synen behöfver säga det.

Vi böra därför betrakta denna sak allvarligt och tänka på hvad arrendekontrakten innehålla om arrendators skyldighet att hålla husen vid makt, och vi böra icke inbjuda arrendatorerna att i sista stund afhjälpa hvad som icke är i godt skick.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Norrköping: Herr vice talman! Min ärade länskamrat, herr Pettersson i Bjälbo, yttrade sig med en rent af öfverlägsen säkerhet om reservanternas bristande erfarenhet på detta område, och det lät nästan, som om han själf skulle ha ansett, att just omnämmandet af detta skulle vara det starkaste argumentet för, att reservanterna voro på orätt väg, och att kammaren icke borde följa dem.

Han har ju alldeles rätt i, att reservanterna, åtminstone hvad beträffar de två från denna kammare, herr Lindhagen och mig, icke ha någon erfarenhet på området, men vi ha på denna fråga sökt, så vidt möjligt, anlägga praktiskt och sundt förnuft, och det lär väl ändå icke herr Pettersson ha monopol på. Jag ber för öfrigt få betona, att det är ju icke någon ovillkorlig plikt för afträdaren att hålla syn åtta månader före afträdesdagen, utan det är fråga om rätt för honom att göra det. Han kan få det, om han anser det af behovet påkalladt och för sig själf gagneligt. Denna hans rätt bör väl, synes det mig, icke kunna kränka

någon annans, och då så är fallet, bör väl denna rätt gifvetvis lämnas honom.

Nu kan det ju vara sant, att det på vissa trakter och i vissa fall icke föreligger något behof af utsträckning i tiden, men när ett sådant behof verkligen föreligger på en massa andra platser, såsom ju faktiskt är bevisadt af synnerligen erfarna män, så förefaller det mig vara lagstiftarens plikt att gå detta kraf till mötes, när ju, som sagdt, ingen annans intresse tar någon skada därpå.

Man säger, att det skulle vara oskäligt att bevilja denna utsträckning i tiden, därför att det skulle uppmuntra till slarf. Men icke skapar man ordentlighet hos torpare och arrendatorer genom att gifva dem så kort tid som möjligt. Ty för folkets, för dessa kategoriers uppfostran behöfvas nog andra medel än de af utskottets ledamöter rekommenderade.

Efter den ytterst sakkunniga behandling, som af andra meningsfränder ägnats denna fråga, skall jag icke längre uppehålla kammaren utan endast be att få yrka bifall till reservationen.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Endast ett par ord! Jag tror, att de allra flesta af oss kunna vara öfverens om, att detta är en synnerligen liten fråga, och att vi kanske redan skjutit bort alltför mycket krut på densamma. Men när man på området har en viss praktisk erfarenhet, och så finner, att en praktisk erfarenhet, som finnes i det utskott som skall behandla fråga, går i samma riktning som ens egen, då kan man icke intaga någon annan ståndpunkt än den som jag intagit.

Det är, synes det mig, litet egendomligt, att man skall behöfva ställa till med en särskild syn för att få reda på hvad som skall göras. I de allra flesta fall — jag vill upprepa det — vet väl en landtbrukare, en egnahemsbyggare eller en arrendator hvad han skall göra, och nog kan han väl ta reda på något bättre och billigare sätt att få kännedom om sina skyldigheter i detta afseende än genom att ställa till med en syn. Han kan tillkalla sakkunnige, en jordbrukskonsulent eller något liknande, en byggmästare eller en snickare, eller hvad det nu kan vara, — jag syftar nu icke på herr Ekerot. Denne sade för öfrigt, att lagen redan nu tillstädjer syns hållande 6 månader före afträdet, och att det i det stora hela icke spelar någon roll, om det är 6 eller 8 månader. Ja, det är alldeles riktigt. Sex månaders syn före afträdesdagen torde också förutsätta en restsyn. Men den praktiska erfarenhet jag har säger mig, att en sådan restsyn praktiskt taget aldrig förekommer. De syner, som förekomma i min hemtrakt, äga alltid rum omkring afträdesdagen. Ett sådant tillvägagångssätt, som motionären förutsätter, är något som jag icke känner till, oaktadt jag, som sagdt, varit med under många år.

Herr Persson i Norrköping tycks taga illa vid sig, därför

*Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)*

Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)

att jag anser honom vara mindre sakkunnig. Jag kan emellertid icke hjälpa, att jag fått den uppfattningen. Den är kanske icke alldeles riktig, men det kan jag, som sagdt, icke hjälpa.

Det torde icke vara skäl att längre uppehålla kammarens tid vid detta. Enligt mitt förmenande skulle en lagändring på detta ställe icke vara till någon nytta. Om jag häri kunde se den allra minsta fördel för någon arrendator, någon fattig småbrukare eller torpare, så skulle jag med uppräckta händer vara med om detta, men jag kan verkligen icke finna, att denna sak skulle för de mest behöfvande vara till någon den ringaste hjälp, och på den grund vidhåller jag mitt förra yrkande.

Herr Hamilton: I praktiken brukar man förlägga dessa så mycket omdebatterade afträdessyner så nära afträdesdagen som möjligt, ty synen gäller i allmänhet icke endast afträde utan äfven tillträde för blifvande arrendator, och denne önskar naturligen att synen skall vara ett exakt uttryck för egendomens skick, då han tillträder densamma. Frågan är emellertid af föga räckvidd, och jag måste erkänna, att motionären delvis och under vissa omständigheter åtminstone har rätt. Det synes mig därför också vara lämpligt, att Andra kammaren i denna lilla fråga visar tillmötesgående, och för min del kommer jag fördenskull att skänka min röst åt reservationen.

Men, mina herrar, jag har icke begärt ordet allenast för att beröra denna fråga. Skulle Andra kammaren nu besluta att skrifva till Kungl. Maj:t, då skulle jag vilja bedja herr justitieministern, som har frågan om arrendelagen om hand, att i denna lag vidtaga en annan ändring, som är vida betydelsefullare. Jag har nämligen den uppfattningen, att arrendesystemet snart öfverlevfat sig själf. En bortarrenderad egendom är ju icke annat än en kapitalplacering, där kapitalet ger en mycket låg ränta. Kapitalisten kan på vida bättre sätt och med mycket mindre bekymmer placera sina pengar. Arrendatorn åter har svårt att tillgodogöra sig frukterna af allt det arbete, han nedlägger på egendomen, ty efter någon tid blir han kanske tvungen att åter lämna densamma. Oaktadt jag för min del såsom jordägare har de angenämaste minnen af mitt samarbete med arrendatorer, så måste jag likväl erkänna, att en arrendator bör med mycket större glädje kunna arbeta på jorden, därest han själf äger densamma. Arrendelagen lägger emellertid hinder i vägen för försäljningen af jord under arrendetiden. Jag tror också, att en styckning af större egendom till småbruk är till gagn icke allenast för befolkningen utan äfven för landet i dess helhet, ty i allmänhet ge småbruken större afkastning, än de större egendomarne kunna ge. En jordägare kan i närvarande stund icke komma öfverens med en arrendator af en större egendom att under arrendetiden få försälja till småbruk någon del af egen-

domen, Äfven om jordägaren och arrendatorn vid tillträdet äro öfverens om saken, så säger lagen, att det icke får ske, att den öfverenskommelsen icke äger bestånd.

Jag skulle därför vilja till herr justitieministern — han är icke här ser jag, men för den händelse han kastar en blick på dagens protokoll — hemställa, att därest någon förändring skall blifva vidtagen, och arrendelagen komma åter till Riksdagen, han må se till, att den affattas så, att den underlättar försäljningen af egendomar, icke allenast af de enskilda stora egendomarna utan äfven af statens större egendomar, till småbruk under arrendetiden.

Herr vice talman, jag har intet annat yrkande att göra än om bifall till reservationen.

Herr Lundblad: Herr vice talman! Endast några få ord!

Jag vill mot herr Pettersson i Bjälbo endast säga, att han måtte hafva en viss förmåga att läsa så, som det icke står. Hvar står det i min motion, att två syner skola hållas? Det står där visst icke. Men om det nu är en rätt för arrendatorn och en rätt, som icke kan fräntagas honom, att han får reparera på grund af laga syn, då står det naturligtvis jordägaren åter att förvissa sig om, att dessa påsynade brister äro verkställda, och då kan ju han i sällskap med sin arrendator gå ut och afsyna det själf, eller ock få de ordna det, hur de vilja, men någon laga syn har aldrig varit ifrågasatt och kan naturligtvis heller aldrig komma att blifva, det är uppenbart.

Det är endast denna invändning, som jag velat bemöta.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de där- under förekomna yrkanden gaf herr vice talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag därå och bifall i stället till den af herr Lindhagen m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr vice talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den af herr Lindhagen m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Angående
ändring i
lagen om
nyttjanderätt
till fast
egendom.
(Forts.)

Omröstningen utföll med 43 ja, men 114 nej; och hade kammaren alltså med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr Lindhagen m. fl. afgifna, vid utlåandet fogade reservationen.

§ 6.

Herr statsrådet *Berg* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af vissa delar af ön Björkö i Mälaren.
Nämnda proposition bordlades på begäran.

§ 7.

Anmälades och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 21, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde hufvudtiteln gjorda framställning rörande anskaffning af en flygmaskin m. m.; och

nr 22, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkterna 11 och 27 under sjunde hufvudtiteln gjorda framställningar angående tullverket; samt

från lagutskottet:

nr 23, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af 16 kap. 10 § rättegångsbalken;

nr 24, i anledning af dels det af justitieombudsmannen dels ock af enskild motionär hos Riksdagen väckta förslag om vissa ändringar i lagen angående villkorlig straffdom;

nr 29, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om ändring i 1 § af förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om årsstämning;

nr 30, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående afsöndring af lägenheter från prästerskapets löneboställen under löpande arrendetid; och

nr 31, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af den i värnpliktslagen föreskrifna mönstring med de värnpliktige m. m.

Vidare anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser

dels till fullmäktige i riksbanken:

nr 25, i anledning af verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning; och

nr 27, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af dem gemensamt lämnadt uppdrag i fråga om riksdags- och riksbankshuset & Helgeandsholmen;

dels ock till fullmäktige i riksgäldskontoret:

nr 26, i anledning af verkställd granskning af riksgäldskontorets förvaltning; och

nr 28, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af dem gemensamt lämnadt uppdrag i fråga om riksdags- och riksbankshusen å Helgeandsholmen.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande och memorial:

nr 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvarsdepartementet; och

nr 13, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens andra hufvudtitel;

lagutskottets utlåtande, nr 18, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen;

jordbruksutskottets memorial, nr 12, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut angående upplåtande af vissa områden från förra löjtnantsbostället Åkra nr 1 och 2 jämte Hvalsta nr 4, en utjord i Södermanlands län;

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning af väckt motion om förändrade bestämmelser rörande utskänkning af brännvin i Riksdagens lokaler; samt

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående officiella kungörelsens offentliggörande.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Lithander</i>	under den 26 febr.,
» <i>Odqvist</i>	» » 26 »
» <i>Hamrin</i>	» 2 dagar fr. o. m. den 26 febr., och
» <i>Andersson</i> i Skifarp	» 8 » » » 28 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.53 e. m.

In fidem

Per Cronvall.

Tisdagen den 27 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 20 och den 21 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Bergström* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition angående lifränta åt förre fortifikationsarbetaren Carl Oskar Nordström.

Nämnda proposition bordlades på begäran.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord liggande proposition angående inköp af vissa delar af ön Björkö i Mälaren.

§ 4.

Vidare föredrogs, men blefvo ånyo lagda på bordet statsutskottets utlåtande och memorial nr 4 och 13, lagutskottets utlåtande nr 18, jordbruksutskottets memorial nr 12, Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 och Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 5.

Herr *Christiernson* afgaf en motion i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra mönsterskrifvarbostället Bjufstorp nr 4 och 8 i Malmöhus län.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 269, blef på begäran omedelbart remitterad till jordbruksutskottet.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af §§ 4 och 5 i för-

ordningen om landsting den 21 mars 1862 samt § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 jämte flere inom Riksdagen i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande sådana författningsändringar, att bestämmelserna om stämpelbeläggning af aktiebref icke må kunna kringgå;

nr 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i jordvärdefrågan;

nr 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande ändring i gällande förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst i syfte att till inkomst af kapital må räknas jämväl utdelning å aktier i svenska aktiebolag och solidariska bankbolag; och

nr 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om införande af stadgande om efterbeskattning i förordningen angående beviljning af fast egendom samt af inkomst;

lagutskottets utlåtande, nr 20, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för frikyrklig församlings föreståndare att förrätta dop och jordfästning; samt

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1. rörande herr Kronlunds motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att bereda indelt manskap bättre möjlighet att efter afsked ur krigstjänsten såsom egna hem förvärfva innehafda soldattorp.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Christiernson</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 28 febr.,
» <i>Bogren</i>	» 8 » » » 27 » och
» <i>Ifvarsson</i>	» 8 » » » 1 mars.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,20 e. m.

In fidem

Per Cronvall.